

Prevenció i tractament de la violència contra les dones

Pla d'actuació integral a la ciutat
de L'Hospitalet de Llobregat

PROGRAMA MUNICIPAL PER A LA DONA

Prevenió i tractament de la violència contra les dones

Pla d'actuació integral
a la ciutat de L'Hospitalet

PROGRAMA MUNICIPAL PER A LA DONA

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	7
1. INTRODUCCIÓ	9
2. MARC CONCEPTUAL DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	10
2.1 Manifestacions de la violència contra les dones	12
3. MARC JURÍDIC	16
3.1 Dret internacional	16
3.2 Dret intern espanyol	17
4. INCIDÈNCIA DE LA VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES	20
5. CIRCUIT D'ATENCIÓ I TRACTAMENT DEL PROGRAMA MUNICIPAL PER A LA DONA	21
Esquema	21
6. CIRCUIT D'ATENCIÓ DELS ALTRES SERVEIS DE LA CIUTAT IMPLICATS EN L'ATENCIÓ A LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	23
Esquema	36
7. PROPOSTA DEL PLA D'ACTUACIÓ INTEGRAL A LA CIUTAT A PARTIR DE 2006	38
8. ADRECES I TELÈFONS D'INTERÈS	40

PRESENTACIÓ

El document que teniu a les mans és el fruit del treball de diferents serveis de l'Ajuntament de L'Hospitalet, entitats ciutadanes i organismes públics amb un objectiu comú: elaborar un circuit consensuat a la nostra ciutat per a l'atenció, el tractament i la prevenció de la violència contra les dones.

Si bé la violència de gènere no és de cap manera un fenomen nou, el seu reconeixement, la seva visualització i, en conseqüència, el pas de ser considerada d'una qüestió privada a un problema social, sí que és relativament recent. Aquest text parteix d'entendre la violència contra les dones com un greu problema social i de salut pública que per la seva complexitat --hi ha factors polítics, econòmics, socials i culturals que sostenen aquest tipus de comportaments-- necessita la coordinació de tots aquells que intervenen, ja sigui des de l'àmbit de l'atenció a les víctimes com des de l'àmbit de la prevenció.

Vull fer un especial esment de la prevenció, entesa com a estratègia que s'avança al problema, com l'element imprescindible i centralitzador de les iniciatives per eradicar la violència contra les dones, unes actuacions en les quals ha d'impli-car-se tota la societat i que han de basar-se en el respecte i en la coeducació.

En aquest sentit, el paper de les administracions és cabdal. Ens hem de comprometre en l'eradicació d'aquesta plaga social tot assumint el compromís polític que exigeix aquesta qüestió. Perquè la violència de gènere és una violació dels drets fonamentals de totes les dones.

Confio que aquest document serà una eina de treball eficaç que permetrà a professionals i personal tècnic donar un millor servei a la ciutadania. 🌸

Celestino Corbacho i Chaves
Alcalde de L'Hospitalet

1. INTRODUCCIÓ

Aquest document recull el treball dut a terme per un equip de professionals de diferents serveis i organismes públics i té com a finalitat l'elaboració d'un circuit consensuat a la ciutat de L'Hospitalet amb relació a l'atenció, el tractament i la prevenció de la violència contra les dones. En aquesta tasca han participat professionals dels diferents serveis públics implicats en l'atenció a les persones, i també hi ha participat una representació de la xarxa associativa de la ciutat.

Per situar aquesta qüestió hem de recordar que l'any 1986 l'Ajuntament de L'Hospitalet va crear el Centre d'Atenció i Informació a la Dona (CAID) amb l'objectiu d'atendre, de manera prioritària, la greu situació de les dones que patien violència de gènere.

Posteriorment, l'any 1991, el CAID va veure incrementades les seves competències amb l'aprovació del Programa Municipal per a la Dona (PMD) que des d'aleshores constitueix el mitjà institucional per desenvolupar les polítiques municipals per a la igualtat d'oportunitats.

Actualment, en el Pla d'acció municipal per a les dones de L'Hospitalet estan descrites les accions dirigides a la prevenció i al tractament de la violència de gènere, tot fent visible aquesta situació i proposant mesures de sensibilització, tant en l'àmbit comunitari com en l'atenció a les persones afectades, especialment en els casos de la violència de parella i/o familiar, atès que són les manifestacions més freqüents i les que originen més consultes en els diferents serveis de la ciutat.

L'any 2004, per abordar d'una manera més àmplia aquesta problemàtica es va prendre la iniciativa de convocar tots els serveis públics de la ciutat que hi estan relacionats, a fi de posar-hi en comú les competències de cada organització i poder redefinir-ne el circuit d'atenció.

La violència de gènere, entesa com un greu problema social i de salut pública, requereix, per la seva complexitat, un esforç de coordinació entre tots els sistemes que intervenen en el seu tractament, tant en l'àmbit de l'atenció a les dones víctimes com des de l'àmbit de la prevenció.

2. MARC CONCEPTUAL DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

La violència contra les dones és una qüestió que s'ha posat de relleu gràcies a les iniciatives i als esforços d'institucions i de col·lectius de dones que han treballat, en primer lloc, perquè es reconegué aquest tipus de violència com una violació dels drets fonamentals de les dones, i posteriorment, per poder eradicar-la de la societat.

L'any 1985, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar la primera resolució per combatre la violència domèstica. L'Assemblea General va elaborar la *Declaració sobre l'eliminació de la violència contra les dones* (Viena, 1993) en la qual es definia la violència de gènere com “qualsevol acte de violència basada en el gènere que té com a resultat, o és probable que tingui com a resultat, uns danys o patiments físics, sexuals o psicològics, incloent-hi les amenaces dels esmentats actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant a la vida pública com a la privada”.

La **IV Conferència Mundial de les Nacions Unides sobre la dona**, celebrada a Beijing l'any 1995, va consolidar el seu compromís per analitzar i eliminar la violència de gènere i va subscriure la definició de violència feta a la Declaració de Viena de 1993.

La **Plataforma per a l'Acció**, adoptada a Beijing, va declarar que la violència

contra les dones és el resultat de “les històriques relacions de poder desiguals entre homes i dones”.

La Convenció de Nacions Unides sobre l'**Eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW)** va ampliar el significat de la paraula *discriminació*, i en la seva Recomanació general número 19, de 1992, hi exposa:

“Les actituds tradicionals segons les quals es considera la dona com subordinada o se li atribueixen funcions estereotipades perpetuen la difusió de pràctiques que impliquen violència o coacció, com són la violència i els maltractaments a la família, els matrimonis forçosos, l'assassinat per presentar dots insuficients, els atacs amb àcid i la circumcisió femenina. Aquests prejudicis i aquestes pràctiques poden arribar a justificar la violència contra la dona com una forma de protecció o dominació de la dona. L'efecte de l'esmentada violència sobre la integritat física i mental de la dona és privar-la del plaer efectiu, de l'exercici i, fins i tot, del coneixement dels seus drets humans i llibertats fonamentals.”

La **Recomanació R (2002) 5 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa** sobre la protecció de la dona contra la violència, adoptada el 30 d'abril de 2002, entén que la violència contra

les dones comprèn els actes següents, tot i que no es limiten a aquests:

"La violència que es produeix a la família o a la unitat domèstica, incloent-hi, entre d'altres, l'agressió física i mental, l'abús emocional i psicològic, la violació i els abusos sexuals, l'incest, la violació entre cònjuges, companys ocasionals o estables i persones amb les quals conviuen, els crims perpetrats en nom de l'honor, la mutilació genital i sexual femenina i altres pràctiques tradicionals perjudicials per a la dona, com són els matrimonis forçosos.

"La violència que es produeix dintre de la comunitat en general, incloent-hi, entre d'altres, la violació, els abusos sexuals, l'assetjament sexual i la intimidació en el treball, en les institucions o en qualsevol altre lloc, el tràfic il·legal de dones amb finalitat d'explotació sexual i explotació econòmica i el turisme sexual.

"La violència perpetrada o tolerada per l'Estat o els seus funcionaris.

"Violació dels drets humans de les dones en circumstàncies de conflicte armat, en particular la presa d'ostatges, el desplaçament forçat, la violació sistemàtica, l'esclavitud sexual, els embarassos forçosos i el tràfic amb finalitat d'explotació sexual i explotació econòmica."

Hi ha factors d'ordre polític, econòmic, social i cultural que sostenen aquest tipus de violència. La vulnerabilitat de les dones està relacionada amb una situació de desigualtat que contribueix al manteniment de la subordinació del col·lectiu de dones. Des d'aquesta perspectiva es poden entendre altres formes de violència que també hi coexisteixen, com són la violència contra la infància i contra la gent gran, perquè són dos col·lectius que mantenen relacions de dependència a causa de la seva situació social d'asimetria de poder.

Els tòpics i mites que envolten la violència de gènere no ajuden tampoc a descobrir una realitat que s'ha donat des de sempre, però que s'ha posat de relleu els últims anys, sobretot per la difusió que en fan els mitjans de comunicació. Tanmateix, per aconseguir un tractament adequat i vàlid per a aquesta complexa qüestió es fa necessari desmuntar els mites que consideren la violència com un fet casual i sense cap intencionalitat, o bé els que l'atribueixen a característiques socials o de personalitat de l'home (alcoholisme, drogodependències, patologies mentals, impulsivitat, atur...) o de la dona (dependència, masoquisme, provocacions...).

La violència contra les dones com a fenomen social requereix la inter-

venció dels poders públics des d'una perspectiva macrosocial, ja que és un greu problema que ocasiona importants danys psicològics, socials i econòmics. Són els estats els que tenen la responsabilitat de combatre la violència contra la dona, tal com deixa constància la **Plataforma per a l'Acció** de Beijing 1995:

“La violència contra la dona impedeix l'assoliment dels objectius d'igualtat, de desenvolupament i de pau. La violència contra la dona viola i menyscabava o impedeix el gaudiment dels drets humans i de les llibertats fonamentals. La inveterada incapacitat de protegir i promoure aquests drets i llibertats en els casos de violència contra la dona és un problema que incumbeix tots els estats i exigeix que s'hi adoptin mesures. Des de la Conferència de Nairobi s'ha ampliat considerablement el coneixement de les causes, les conseqüències i l'abast d'aquesta violència, així com les mesures encaminades a posar-hi fi. En totes les societats, en major o menor grau, les dones i les nenes estan subjectes a maltractaments d'índole física, sexual i psicològica, sense distinció pel que fa al seu nivell d'ingressos, classe social i cultura. La baixa condició social i econòmica de la dona pot ser tant una causa com una conseqüència de la violència de la qual és víctima.”

2.1. Manifestacions de la violència contra les dones

2.1.1. Violència de gènere derivada dels conflictes armats

Els conflictes armats tenen unes repercussions diferents en les dones que en els homes, atesa la divisió de rols i responsabilitats entre els dos sexes.

En una situació de conflicte armat la violència contra les dones principalment té a veure o està relacionada amb el sexe: violació, prostitució forçosa, embaràs forçat, esclavitud sexual, esterilització forçada, etcètera. El cos de la dona és utilitzat per demostrar la conquesta realitzada, i amb aquesta intencionalitat es produeixen les violacions com una corroboració de la desigualtat en les relacions de poder no només entre tots dos sexes, sinó també entre els oponents.

Els efectes de la guerra en la vida de les dones són devastadors. El 80% de totes les persones refugiades al món són dones amb infants al seu càrrec. Segons les estadístiques hi ha 23 milions de dones desplaçades del seu lloc de procedència. Entre els efectes físics d'aquest tipus de violència destaquen els embarassos no desitjats i la difusió de malalties de transmissió sexual com el VIH/sida.

2.1.2. Violència de gènere derivada d'activitats relacionades amb el tràfic i l'explotació sexual

La Convenció de 1949 va adoptar una resolució contra el tràfic d'éssers humans, i el 2 de desembre de 1949 l'Assemblea de les Nacions Unides va acordar-ne una altra contra l'explotació sexual. En aquestes resolucions es condemna el tràfic i totes les formes d'explotació sexual: es consideren un atemptat contra els drets fonamentals i s'emmarca la condemna a les persones que promouen aquesta activitat, i no a qui l'exerceix.

La Recomanació R (2000) 11 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, sobre les mesures contra el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, defineix aquesta activitat com "l'obtenció, per part d'una o diverses persones, físiques o jurídiques, i/o de l'organització d'explotació i/o transport o emigració —legal o il·legal— de persones, incloent-hi el seu consentiment, amb la finalitat d'explotació sexual, entre d'altres formes, mitjançant coacció, principalment violència o amenaces, engany, abús d'autoritat o d'una posició de vulnerabilitat".

L'explotació sexual es concreta en pràctiques com l'incest, la violació, l'assetjament sexual, el matrimoni forçós i la pornografia i la prostitució forçades.

2.1.3. Mutilació genital femenina **L'Organització Mundial de la Salut (OMS)**

l'any 1995 va definir la mutilació genital femenina (MGF) com "aquell conjunt de procediments que impliquen una eliminació parcial o total dels genitals externs femenins i/o lesions causades als òrgans genitals femenins per raons culturals o motius no terapèutics de qualsevol altre tipus".

La MGF és una forma de violència contra les dones i les nenes amb efectes físics i psicològics greus que incideixen negativament sobre la salut de la població femenina. Les complicacions detectades en el pla físic fan referència a greus problemes ginecològics que impedeixen el funcionament normal dels genitals externs femenins —incloent-hi la infertilitat i les complicacions urinàries. Els efectes psicològics i sexuals són més difícils d'avaluar, però es poden concretar en disminució de l'autestima, temor davant les relacions sexuals, depressió, ansietat i supressió del plaer.

2.1.4. Assetjament sexual a les dones

Aquest tipus de violència fa referència a totes les conductes de caràcter sexual que afecten la dignitat de la dona. Normalment se situa en l'àmbit laboral, per part de caps o companys de feina, però també es pot presentar en altres

situacions relacionals, com ara amb veïns, clients, professors, etcètera.

El Codi penal espanyol tipifica l'assetjament sexual com a "delicte contra la llibertat sexual" i sanciona qui "pugui sol·licitar favors de naturalesa sexual per a si mateix o per a una tercera persona en l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de servei, i que tal comportament provoqui a la víctima una situació objectiva i greument intimidatòria, hostil o humiliant".

2.1.5. Agressions i abusos sexuals

L'agressió sexual o l'abús sexual és qualsevol conducta que atempta contra la llibertat i la indemnitat sexual d'una persona. El Codi penal distingeix entre l'agressió sexual, que fa referència a tota temptativa sexual mitjançant l'ús de la violència o intimidació i contra la voluntat de la persona, i l'abús sexual, caracteritzat per l'absència de consentiment però sense fer ús de la violència o intimidació.

Els efectes de les agressions i els abusos sexuals estan relacionats amb el trastorn per estrès posttraumàtic, que genera tota una simptomatologia difícil de superar perquè debilita i deteriora psíquicament la dona víctima d'aquestes agressions.

2.1.6. Violència de gènere en l'àmbit domèstic

Es denomina violència domèstica la

que s'exerceix contra qualsevol membre de la família mitjançant la força física, l'econòmica o l'abús emocional. L'objectiu d'aquesta conducta és aconseguir el control i el poder en la relació.

Aquest poder està vinculat als estereotips de masculinitat i feminitat o als estereotips sexistes que estan definits per la mateixa societat i que legitimen l'abús de poder de l'home en l'àmbit familiar; d'aquesta manera, els maltractadors suposen que tenen dret a utilitzar la violència per aconseguir el seu domini i control; així doncs, la violència domèstica es converteix en un clar exemple de la dominació de l'home i de la subordinació de la dona.

Aquest tipus de violència és el que actualment té més impacte en la nostra societat i més ressò en els mitjans de comunicació, sobretot quan es produeixen situacions extremes.

La violència contra les dones en l'àmbit domèstic es concreta en:

- Violència psíquica: desvaloritzacions, humiliacions, aïllament, intimidació, amenaces, insults, control econòmic, amenaces d'autolisi, expulsió del domicili o retenció dins d'aquest, amenaces amb armes o objectes, etcètera.
- Violència física: empentes, sacsejades, bufetades, cops, pallisses, agressió amb armes o objectes, intents

d'ofegament o estrangulació, cremades, etcètera.

- Violència sexual: qualsevol activitat sexual no consentida, vexacions, assetjament, violacions, visionat forçat de pornografia, etcètera.

Aquests tipus de violència poden donar-se de forma combinada, tot i que majoritàriament la violència d'inici és la psíquica, i aquesta sempre va acompanyada de la violència física i/o sexual.

Les repercussions i els efectes de la violència domèstica són devastadors per a la persona que els pateix, perquè ocasiona danys emocionals i psicològics greus, de vegades acompanyats de seqüeles físiques.

Entre els efectes psicològics derivats de la violència domèstica cal destacar el trastorn d'estrès posttraumàtic, que engloba tot un conjunt de disfuncions somàtiques i psíquiques entre les quals s'inclouen: sensació d'inquietud, irritabilitat, insomni, depressió, ansietat, etcètera, que són conseqüència directa d'haver experimentat successos violents i de viure amb el temor a patir-ne nous episodis.

En l'àmbit social s'observa un aïllament progressiu de la dona respecte a les amistats, la família i el veïnatge per temor a la reacció de la parella.

Aquesta conducta s'acompanya de sentiments de culpa i vergonya pel fet de patir violència, la qual cosa afavoreix que l'agressor augmenti el seu domini i l'agredida disminueixi els seus recursos per buscar solucions.

També s'han de tenir en compte els efectes de la violència domèstica en l'entorn familiar, és a dir, els danys que ocasionen als infants que conviuen en nuclis violents. La socialització en llars violentes es mostra com un factor de major risc per desenvolupar problemes conductuals i per exercir el rol d'agressor —en el cas dels nois—, i de víctima —en el cas de les noies.

3. MARC JURÍDIC

3.1. Dret internacional

El punt de referència dels drets de la dona ha de situar-se en la ***Declaració Universal dels Drets Humans***, de 10 de desembre de 1948, en la qual s'enuncia com a principi fonamental la no-discriminació per raó de sexe en matèria de drets i llibertats, així com, entre altres drets, el dret a la vida, la llibertat i la seguretat; la prohibició de la tortura i els tractes inhumans, cruels i degradants; el dret a la igualtat davant la llei i a la protecció contra qualsevol discriminació, i el dret a contraure matrimoni i a la igualtat de drets dins del matrimoni i la família.

3.1.1. Àmbit universal

El 20 de desembre de 1993 l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar la ***Declaració sobre l'Eliminació de la Violència contra la Dona***, en la qual es recomana als estats membres que adoptin mesures per eradicar la violència contra la dona, pràctica que constitueix una vulneració dels drets més elementals i una pràctica discriminatòria; cal considerar, però, que l'esmentada declaració no té per si mateixa un valor jurídic vinculant per als estats, tot i que pretén induir pautes de conducta per a les polítiques estatals.

3.1.2. Àmbit regional europeu

A) Consell d'Europa

Seguint les línies bàsiques de la

Recomanació de l'Assemblea sobre la violència contra les dones en l'Europa de 2000 i la Recomanació del Comitè de Ministres de 2002 sobre protecció de les dones contra la violència, el 17 de juliol de 2002 el mateix òrgan va acordar la Resolució contra la violència domèstica, en què, entre altres mesures, s'insta els estats a elaborar estratègies d'intervenció col·lectiva en l'àmbit local, de forma que hi hagi una coordinació entre les diverses institucions i es mobilitzin els recursos humans i financers per combatre la violència domèstica.

B) Unió Europea

El 6 de maig de 1994 el Parlament Europeu va adoptar la Resolució A3-0349/1994, sobre les violacions de les llibertats i els drets fonamentals de les dones, en què s'incideix fonamentalment en el fet que els estats membres vulneren els drets de les dones, i es considera necessari protegir la integritat corporal de la dona. D'altra banda, la Resolució A3-0250/1997 va suposar l'aprovació d'una Campanya Europea sobre la Tolerància Zero contra la violència vers les dones. Com a conseqüència de l'anterior, mitjançant la Decisió 293/2000/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 24 de gener de 2000, es va aprovar un programa d'acció comunitària, el programa Dafne I, i per mitjà de la Decisió 803/2004/CE del Parlament Europeu,

de 21 d'abril de 2004, es va aprovar el programa Dafne II (2004-2008), programes que tenen com a objectius prevenir i combatre la violència exercida sobre infants, joves i dones i protegir les víctimes i els grups de risc.

3.2. Dret intern espanyol

El text fonamental del marc jurídic espanyol en matèria de drets i llibertats és la Constitució Espanyola, la qual s'ha de tenir en compte com a punt de referència del desenvolupament normatiu nacional i autonòmic.

La Constitució diu que Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, que propugna entre els seus valors la igualtat i que els poders públics tenen l'obligació de promoure les condicions per a la llibertat i la igualtat de l'individu. A més, el fonament de l'ordre públic i de la pau social és el respecte a la dignitat humana, els drets inviolables que li són inherents i el lliure desenvolupament de la personalitat. Com a drets fonamentals s'estableixen, entre altres: a) la igualtat davant la llei i la no-discriminació, entre altres, per raó de sexe; b) el dret a la vida i a la integritat física i moral, així com la prohibició de la tortura i les penes o tractes inhumans o degradants.

3.2.1. Dret estatal

Dins de les normes destinades a pre-

venir, corregir i castigar les conductes violentes contra les dones, s'hi ha de diferenciar:

A) L'ordre penal

En el Codi penal es recullen les conductes violentes punibles, que podem classificar en delictes o en faltes segons la naturalesa i la gravetat dels fets.

- Així, els fets qualificables com a delictes van des de l'homicidi fins a les agressions sexuals, dins de les quals es troba específicament el delicte d'assetjament sexual.
- O bé les lesions o els tractes degradants que atempten contra la integritat moral; igualment són delictes altres conductes com la detenció il·legal i el segrest, les coaccions, els danys o bé l'incendi.

En l'àmbit específic de l'anomenada violència domèstica s'ha de parlar dels delictes de maltractament domèstic de l'article 153 del Codi penal, que consisteixen en qualsevol agressió física o psíquica no definida com delicte, maltractament d'obra o amenaces amb armes o instruments perillosos, i el maltractament habitual de l'article 173 del Codi penal, que consisteix en la violència física o psíquica que s'exerceixen habitualment. En tots dos casos la violència s'ha d'haver exercit sobre el/la cònjuge o excònjuge.

Pèrò també:

- sobre la persona que estigui o hagi estat lligada per anàloga relació d'afectivitat, encara que no hi hagi convivència;
- sobre els descendents;
- sobre els ascendents;
- sobre els germans per naturalesa, adopció o afinitat del/ de la cònjuge o de la persona convivent;
- sobre els menors o les persones incapacitades que visquin amb ella o que estiguin sotmesos a la potestat, la tutela, la curatela, l'acolliment o la guarda de fet del/de la cònjuge o de la persona convivent;
- sobre la persona emparada mitjançant qualsevol tipus de relació per la qual es trobi integrada en el nucli de convivència.

A més, s'ha de fer menció dels delictes de mutilació genital i d'explotació sexual com dos conductes també punibles des de l'ordenament penal espanyol.

Finalment, hem de destacar la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, que resulta aplicable a les dones víctimes de violència exercida pels que són o han estat els seus cònjuges o els que estan o han estat lligats a elles per relacions d'afectivitat, encara que no hi hagi convivència. Aquesta llei agreuja la pena en els casos de lesions i tipi-

fica com a delictes les amenaces i les coaccions lleus, que abans tenien la qualificació jurídica de faltes.

Pel que fa al procediment que s'ha d'aplicar a les denúncies de violència domèstica, la Llei 38/02, de 24 d'octubre, de reforma de la Llei d'enjudiciament criminal, estableix que sempre que sigui possible s'ha de celebrar un judici ràpid i immediat, ja sigui amb relació als delictes o a les faltes. Això suposa que es concentra la instrucció en el Jutjat de Guàrdia i que es redueix el termini per celebrar la vista oral a quinze dies com a màxim en cas de delicte, i a menys si els fets són qualificats de falta. En cas que no sigui possible la celebració de judici ràpid, ha de conèixer el jutjat que hagi incoat un procediment o una denúncia anterior.

Entre les mesures cautelars que el jutge pot acordar hi ha l'ordre de protecció per a aquells casos de violència domèstica en què hi hagi una situació objectiva de risc per a la víctima, de manera que se li confereix un estatut integral que comprèn mesures penals —la presó provisional de l'agressor, la prohibició d'apropar-se a la víctima o de comunicar-s'hi...—, i mesures civils —ús del domicili familiar, guarda i custòdia dels fills, prestació d'aliments...—, així com aquelles altres mesures d'assistència i de protecció social que siguin necessàries per atorgar aquesta protecció integral.

La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, el 29 de juny de 2005, dins del seu marc competencial, ha acordat la creació de jutjats de violència sobre la dona que han de conèixer tant de les causes penals (ordre de protecció, instrucció de les causes penals, enjudiciament de les faltes...), com de les causes civils que s'hi relacionen (separació, divorci, relacions paternofilials, filiació...).

B) L'ordre civil

La violència domèstica, a més de ser causa de separació, pot donar lloc a la tramitació urgent de mesures civils mitjançant el procediment establert en l'article 773 de la Llei d'enjudiciament civil. D'acord amb aquest procediment, és possible assignar de forma provisional l'ús del domicili familiar i la guarda i custòdia dels infants.

A més, quan l'ordre de protecció ha acordat mesures civils perquè continuïn en vigor més enllà dels 30 primers dies, s'ha d'incoar un procés de família, i és el Jutjat civil qui ha de ratificar, modificar o deixar sense efecte aquestes mesures.

Malgrat això, quan entrin en funcionament els jutjats de violència sobre la dona es produirà un canvi, ja que aquests jutjats tindran competències en matèria d'ordre de protecció i de processos de família.

C) L'àmbit institucional

La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, el 29 de juny de 2005 crea la Delegació especial del Govern contra la violència sobre la dona, l'Observatori estatal de violència sobre la dona, els jutjats de violència sobre la dona i la Fiscalia contra la violència sobre la dona.

També preveu que els poders públics elaborin plans de col·laboració que garanteixin l'ordenació de les actuacions en la prevenció, l'assistència i la persecució dels actes de violència de gènere; aquests plans han d'implicar les administracions sanitàries, l'Administració de Justícia, les Forces i Cossos de Seguretat i els serveis socials i els organismes d'igualtat. Aquests plans s'han de desenvolupar mitjançant els protocols d'actuació que determinin els procediments que assegurin una actuació global i integral de les diferents administracions i serveis implicats.

3.2.2. Dret autonòmic

L'Estatut d'Autonomia preveu la igualtat i la promoció de la dona, i amb aquesta finalitat l'any 1989 es va crear l'Institut Català de la Dona. Des de llavors s'han elaborat quatre plans d'actuació del Govern de la Generalitat per a la igualtat d'oportunitats de les dones.

4. INCIDÈNCIA DE LA VIOLÈNCIA CONTRA LES DONES

El 1998, el Govern va aprovar el Protocol interdepartamental d'atenció a la dona maltractada en l'àmbit de la llar, i l'abril de 2002 es va acordar el Pla integral de prevenció de la violència de gènere i d'atenció a les dones que la pateixen (2002-2004). L'any 2005 s'aprova el Pla d'acció i de desenvolupament de les polítiques de dones (2005-2007), i l'eix número sis d'aquest pla és el Programa per a l'abordatge integral de les violències contra les dones.

Finalment, el 21 d'octubre de 2003 es va establir que els punts de coordinació de les ordres de protecció de les víctimes de violència domèstica siguin les oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte.

Ara per ara és difícil conèixer les dades relatives a la violència de gènere, perquè no hi ha un criteri unificat per registrar-les; això fa que sorgeixin diferències en funció de les fonts consultades i, per tant, no és fiable fins que no s'estableixin criteris homogenis i estandarditzats per a la recollida de les dades.

5. CIRCUIT D'ATENCIÓ I TRACTAMENT DEL PROGRAMA MUNICIPAL PER A LA DONA

L'equipament de referència del Programa Municipal per a la Dona (PMD) és el Centre d'Atenció i Informació a la Dona (CAID), des d'on s'ofereix un servei d'atenció específica a les dones que presenten una situació de discriminació per raó de sexe.

Els àmbits d'intervenció inclouen aspectes de prevenció, sensibilització i formació dirigits a la població general i a professionals, i l'assistència a les dones de la ciutat que fan demanda al servei.

L'equip de treball del PMD és interdisciplinari i el formen professionals de les àrees de la psicologia, les ciències socials, les ciències jurídiques i personal administratiu i de seguretat.

Pel que fa a l'àmbit de l'assistència, comprèn dos tipus d'atenció —individual i grupal— que s'adapten a les necessitats de cada usuària.

A) Atenció grupal

S'estructura en tres modalitats:

1. Grups d'atenció psicosocial

Estan dissenyats per atendre les problemàtiques de consultes més freqüents, com la ruptura de parella o la violència domèstica. Actuen en un moment posterior a les entrevistes individuals i segons el diagnòstic i l'orientació del cas.

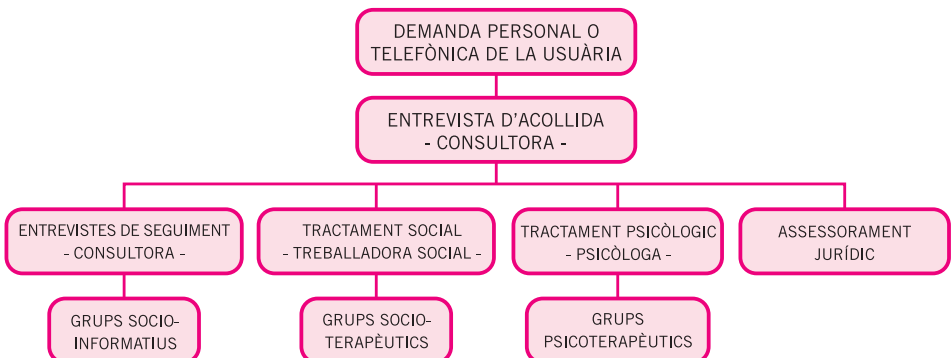
2. Grups socioinformatius

Estan dirigits a dones interessades a reflexionar al voltant de la situació social de les dones, i en cada sessió es tracta un tema d'interès general, prèviament acordat, amb l'objectiu de sensibilitzar-s'hi i fer prevenció de discriminacions sexistes.

3. Tallers “espai de dona”

Són tallers de cinc sessions monogràfiques en les quals es treballen temes que tenen a veure amb aspectes socials relacionats amb la sensibilització sobre discriminacions sexistes i la seva prevenció.

Circuit assistencial

B) Atenció individual

Al CAID es realitzen anualment una mitjana de 3.000 visites, de les quals 550 són d'usuàries noves. D'aquestes visites, aproximadament el 60% corresponen a demandes per dificultats en les relacions de parella, i, dins d'aquest percentatge, en un 25% dels casos hi ha hagut algun episodi de violència física.

Pel que fa a l'atenció individual en els casos de violència, si hi ha una situació d'urgència, s'atén de forma immediata, i si no és així, se segueix el circuit d'atenció descrit.

En els casos que és necessari un allotjament d'urgència per risc contra l'integritat física o psíquica, es fa un acolliment temporal en un recurs d'emergències: centre municipal d'emergències, hostals o bé altres centres d'emergència concertats situats fora de la ciutat.

Una vegada valorada la situació, en els casos que ho requereixen es fa la demanda de casa d'acollida a l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials (Administració autonòmica), i, si és necessari per raons de seguretat, es fa la demanda a altres centres de fora de Catalunya.

Des de l'any 2004 el PMD disposa també de dos pisos pont amb capacitat per

a onze persones entre dones i infants. Aquests pisos estan condicionats i equipats per facilitar la integració social de les persones acollides. Amb les famílies monoparentals que ingressen al pis —per un període màxim de sis mesos—, l'equip tècnic del PMD pacta un pla de treball i seguiment per tal de facilitar una vida autònoma al més ràpid possible.

6. CIRCUIT D'ATENCIÓ DELS ALTRES SERVEIS DE LA CIUTAT IMPLICATS EN L'ATENCIÓ A LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Centres de serveis socials d'atenció primària

Els centres d'atenció primària són la porta d'accés del sistema de serveis socials. Un accés proper a la ciutadania, present dins del territori i atès per un equip interprofessional integrat per professionals de treball social, educació social, psicologia i treball familiar. Aquest equip ha de garantir la informació, l'orientació i la intervenció individual i familiar en cada cas.

Per tal d'atendre les necessitats de les persones, aquests centres realitzen tractaments socials d'ajuda, suport i acompanyament, i gestionen i coordinen l'accés als recursos i a les prestacions per a l'atenció de les necessitats de les víctimes.

Dins de les seves funcions està la d'impulsar projectes preventius i educatius dins de la comunitat amb la seva participació, i de forma coordinada amb altres sistemes d'atenció a les persones per poder proporcionar alternatives als problemes que es plantegen.

En les situacions de violència contra les dones aquests centres d'atenció primària tenen un paper en la detecció i la prevenció de la violència de gènere i també en la seva atenció regular, tot aplicant sistemes d'indicadors específics per detectar i prevenir situacions de violència.

També, com a primer nivell dels serveis socials, a través dels recursos disponibles atenen les dones que presenten aquesta problemàtica. A continuació es deriven al Centre d'Atenció i Informació a la Dona (CAID), i sempre que és necessari es manté un procés de coordinació.

Funcions dels centres d'atenció primària en relació a la violència de gènere

- Detectar situacions de violència.
- Fer que la dona expliciti la situació que pateix.
- Atendre les dones i donar-los suport i acompanyament.
- Gestionar els recursos i les prestacions necessàries per a les dones i les seves famílies, sobretot si hi ha infants menors.
- Informar i orientar sobre la necessitat de tractar la seva situació.
- Derivar al CAID per al tractament de la problemàtica presentada i coordinar sempre que el cas ho requereixi.

Objectius de l'atenció individual

- Desenvolupar un pla de treball, amb la participació de la dona, per fer front a la problemàtica present.
- Cercar la capacitat i les possibilitats de la dona per afavorir el canvi de situació.
- Actuar sobre la resta de membres familiars que es troben en situació de risc.
- Garantir la millor derivació al CAID

en cas que la dona expliciti obertament que pateix una situació de violència.

Objectius d'atenció immediata i urgent

- Assegurar l'atenció a les urgències mitjançant entrevista per fer una feina d'acolliment i de contenció, i per valorar la urgència.
- Derivar al CAID, amb acompanyament professional si la dona es troba amb pocs recursos.
- Conjuntament amb el CAID es valora si és necessari un acompanyament per efectuar la denúncia, l'atenció sanitària, etcètera.

Servei d'atenció a les drogodependències

La intervenció des d'aquest servei en la qüestió de la violència de gènere es concreta en aquestes accions:

- Detecció.
- Informació i orientació dels recursos específics per abordar-ne el problema.
- Intervenció per a la derivació al CAID: abordatge de les pors i de les resistències a afrontar activament el problema.
- Derivació al CAID i coordinació en els casos que es considerin necessàries.
- Abordatge psicològic (individual, teràpia de parella, teràpia de grup), principalment d'episodis de violència en el context d'intoxicacions d'alcohol.

Centre Municipal de Planificació Familiar

El Centre de Planificació Familiar (CPF)

atén les demandes d'informació i d'assistència en aspectes de salut per part del jovent de la nostra ciutat, i ofereix una atenció preventiva integral de qualitat amb relació a l'educació per a la salut sexual i reproductiva.

L'impacte dels problemes relacionats amb els embarassos a l'adolescència, les infeccions de transmissió sexual, la sida, els trastorns de l'alimentació com a valoració de l'autoimatge dels joves i el consum de substàncies tòxiques, ha fet reorientar l'oferta a les demandes que presenta actualment l'adolescència.

S'atenen totes les consultes de les dones i/o parelles en edat fèrtil menors de 30 anys, i s'ofereix un servei accessible que facilita una atenció immediata i que garanteix la confidencialitat. Disposa d'una línia telefònica directa i exclusiva per al servei, es fan visites concertades als matins de dilluns a divendres, i els dilluns es fa tarda oberta sense cita prèvia. També es fan tallers de sexualitat, anticoncepció i actuacions específiques d'educació sexual.

Atenció en casos de violació, abus sexual i maltractaments

Tant en adults com en infants (pares o tutors legals) se sol·licita el consentiment informat. Abans d'iniciar qualsevol actuació clínica s'ha de garantir el dret de la persona a consentir autòno-

mament els procediments diagnòstics i terapèutics adequats per a la protecció de la seva salut, i se li ofereix el consell assistit necessari.

Quan és un cas que ja s'ha notificat judicialment l'agressió, l'actuació consisteix a:

- Escoltar de forma activa; ajudar a verbalitzar els sentiments de frustració i neguit; explicar les mesures que cal dur a terme; valorar el risc de malalties de transmissió sexual i el possible tractament, i valorar els risc d'embaràs i el tractament postcoital.
- Derivar al Centre d'Atenció i Informació a la Dona i establir la visita de seguiment.
- Aplicar un protocol existent que serveixi com a referent per a les actuacions que s'han de realitzar davant la sospita o certesa d'un cas d'abús sexual, en el cas d'atenció a menors d'edat.
- Oferir suport emocional si es detecta alguna situació de risc de maltractament, i fer la derivació a l'equip d'atenció a la infància i a l'hospital de referència, tot assegurant que l'infant hi arribi i facilitant-l'hi l'acompanyament.

Detecció de violència de gènere en l'àmbit domèstic

En l'atenció assistencial, si es fa la detecció durant l'entrevista, s'hi ofereix escolta activa i suport emocional amb expressions empàtiques per tal

de comprendre'n els sentiments. Posteriorment es fa la derivació al CAID.

Hospital Universitari de Bellvitge

El servei d'urgències de l'Hospital de Bellvitge (HUB) ha d'atendre aquelles víctimes en situació d'urgència que no pugui assumir l'Àrea Bàsica de Salut, ja sigui per limitació en l'horari o per la gravetat de les llesions.

El servei d'urgències ofereix:

- Atenció sanitària mèdica i d'infermeria.
- Realització d'un informe assistencial i d'un comunicat mèdic de lesions corporals i maltractaments detectats, i el comunicat judicial posterior, que es tramitarà al jutjat de guàrdia corresponent.

A l'Hospital, el departament de Treball Social funciona de 8 a 17 hores i intervé a petició de la pacient o del col·lectiu professional que l'atén. La seva funció consisteix a:

- Proporcionar suport emocional.
- Realitzar un diagnòstic social.
- Realitzar un seguiment social.
- Derivar a altres serveis exteriors o a recursos específics.
- Informar la dona si es disposa del telèfon del centre específic, segons la població.
- Sol·licitar als Mossos d'Esquadra que estableixin mesures de protecció en cas que es detecti un risc potencial que la víctima pugui tornar a patir llesions més greus.

Hospital General de L'Hospitalet

Davant d'una situació d'atenció a una dona víctima de violència, el procediment que se segueix és el següent:

- Atenció mèdica: valoració del servei mèdic que ha d'atendre la persona.
- Aplicació de protocols específics.
- Complimentació de l'informe d'assistència. Comunicat de lesions.
- Informació sobre la comunicació a jutjats.
- Interconsulta en horari del departament de Treball Social, i fora de l'horari es faciliten direccions sobre recursos: Mossos d'Esquadra si es vol interposar una denúncia, i CAID. En cas necessari, s'avisava als Mossos de Seguretat.

Procediment d'intervenció del departament de Treball Social

- Entrevista de valoració i suport.
- Informació i indicació de prendre contacte amb serveis socials.
- Informació i derivació als recursos específics (CAID, telèfons les 24 hores).
- Garantia de coordinació amb els recursos pertinents.

Àrees bàsiques d'atenció primària i especialitzades en salut

El procediment establert per atendre les qüestions de la violència de gènere és el següent:

En tots els casos, qualsevol professional que tingui coneixement d'una possible situació de violència de gènere ha de fer les actuacions bàsiques següents:

- Valorar la situació de risc.
- Fer-ne una primera contenció i un assessorament general.
- Derivar la dona als Mossos d'Esquadra si hi ha risc imminent de violència. (Aquesta derivació no implica fer la denúncia si la dona no ho vol.)
- En tots els casos, oferir la derivació al departament de Treball Social de l'equip d'atenció primària corresponent, en tots els casos.

Quan la dona, malgrat els indicis, no manifesta violència o no vol denunciar-la, les actuacions dels diferents col·lectius han de ser les següents:

Personal sanitari

- Si hi ha lesions objectivables i el personal sanitari té la convicció que no poden ser degudes a un accident casual, s'han de comunicar al Jutjat de Guàrdia i s'han d'acompanyar amb l'informe mèdic en què es detallen les lesions.
- La comunicació judicial és obligatòria davant de possibles delictes. No implica actuació judicial automàtica, sinó valoració.
- Si no es pot confirmar la sospita de maltractament, el personal sanitari ha de fer el seguiment de la situació mit-

jançant visites posteriors, i ha d'anotar en la història clínica totes les dades de l'exploració i les circumstàncies de l'assistència prestada.

Personal de treball social

- Ha de plantejar un treball individualitzat amb la dona amb l'objectiu d'acompanyar-la en el procés d'acceptació de la situació i de presa de decisions (preparació de la sortida del domicili, consulta a serveis especialitzats, denúncia, etcètera).

Quan la dona explica els fets i manifesta la seva voluntat de denunciar l'agressor, les actuacions són les següents:

Personal sanitari

- Ha de fer la comunicació al Jutjat de Guàrdia i acompanyar-la amb l'informe mèdic en què es detallen les lesions, i amb el document gràfic de comunicat de lesions.
- Si hi ha risc immediat per a la víctima, s'ha d'adreçar als Mossos d'Esquadra per a una actuació immediata.
- S'ha de derivar al treballador o a la treballadora social perquè faci el seguiment de la situació.

Personal de treball social

- Ha d'orientar amb relació a les possibles actuacions i ha d'informar dels recursos disponibles.

- Ha de contactar amb altres serveis (Mossos d'Esquadra, Guàrdia Urbana, jutjats, serveis socials...). Es fa derivació al CAID.

- Ha de fer treball individualitzat de seguiment i suport en coordinació amb el CAID.

Centre de Salut Mental (CSMA)

Subprograma assistencial per a persones víctimes de violència de gènere.

Delimitació del problema:

- Increment de la incidència d'aquesta problemàtica en la població general.
- Major sensibilitat entre la població i increment de la demanda explícita.
- Comorbiditat amb problemàtica psicossocial derivada de la marginalitat i la immigració.
- Comorbiditat amb problemàtica de trastorns mentals severs i addiccions.
- Participació més activa de metges i metgesses de família en processos de detecció de trastorns.
- Coordinació amb els recursos socials de base i el sistema sanitari que afavoreixi l'aflorament de problemàtiques.

Fluxos d'atenció:

- Els/les pacients arriben al servei derivats pel servei d'urgències o bé per atenció primària de salut. Molt excepcionalment per altres vies.
- L'atenció preferent vol dir que serà atès o atesa en un termini màxim d'una setmana.

- L'atenció ordinària té una llista d'espera que oscil·la entre les tres i les sis setmanes.
- Per ser atès o atesa per primera visita programada s'ha de portar el volant de la derivació. En cas de tenir moltes dificultats personals per seguir el circuit habitual, es fan excepcions per agilitar l'atenció. En aquests casos se n'ha de coordinar la derivació.
- El professional que atén en primera visita ordinària, normalment és el terapeuta o la terapeuta de referència, que fa el diagnòstic i orienta les activitats terapèutiques necessàries, a més d'avaluar el procés i d'emetre'n els informes pertinents.
- Si es atès o atesa per primera vegada en un espai preferent, pot ser que posteriorment li correspongui una altra persona professional, ja que el servei està sectoritzat internament.
- Les persones referents tenen consultes periòdiques amb els professionals derivants.

Activitats específiques referides a aquesta qüestió

L'objectiu més important és l'adequada contenció i protecció de les condicions vitals delicades de la persona i el seu entorn. Quan es fa la detecció d'un problema de maltractaments, a més de l'atenció assistencial que correspon a la patologia de la pacient, el personal terapèutic referent o la treballadora social ha d'informar la

víctima sobre els serveis municipals i el CAID.

La coordinació amb els recursos socials de base i el CAID, quan s'escau, és prioritària per al servei i es realitza en funció de les necessitats del cas.

Un factor essencial en aquestes situacions és el diagnòstic situacional i relacional de la persona que pateix violència de gènere. Específicament, aquest diagnòstic l'aborda el personal terapèutic de referència, o amb col·laboració amb el departament de psicologia.

Les activitats terapèutiques que s'han de realitzar tenen dues fases:

a) Atenció a les situacions de desbordament i patiment agut.

Normalment, a més dels punts mencionats per orientar el cas —tant internament (diagnòstic i pla de tractament), com externament— es requereix la derivació al servei que correspongui, una actitud psicoterapèutica contenidora que funciona amb tècniques d'intervenció en crisi.

b) Valoració específica de la situació de l'entorn.

Aquesta valoració pot ser de tipus psicossocial —que efectua el departament de Treball Social— com de possibles persones dependents i menors implicats. Després d'efectuada aquesta valoració s'hi articulen mitjans específics per a l'atenció a aquestes persones a

través dels recursos corresponents. L'avaluació de cada cas es fa des de la revisió d'històries de cada professional i també quan es porta a sessió clínica o a supervisió.

Serveis de seguretat ciutadana (Cos-sos de Seguretat)

Mossos d'Esquadra

A l'ABP de L'Hospitalet des d'octubre de 2003 i a l'Oficina d'Atenció a la Víctima, a més de rebre suport, es fa el control i el seguiment de les víctimes de la violència domèstica, de les víctimes menors d'edat i majors de 65 anys i de les víctimes de delictes violents (atracaments, robatoris amb violència i intimidació, amenaces, lesions, etcètera), que tant per la seva vulnerabilitat personal com per les característiques de cada cas són susceptibles de ser ateses de forma més personalitzada.

També s'hi instrueixen i s'hi tramiten les diligències derivades del fet delictuós dins l'àmbit de la violència domèstica. El seguiment que es fa a aquests tipus de víctimes és mitjançant trucada telefònica o entrevista personal.

Quant a les víctimes de violència domèstica, el seguiment consisteix a:

- Mantenir una primera entrevista amb la víctima per explicar-li el procediment que se seguirà a partir de

la denúncia: atestat, detenció, judici, derivacions a altres estaments de caire social, sanitari o jurídic, etcètera, i en tot cas també, encara que no vulgui denunciar-ho.

- Donar una sèrie de mesures d'auto-protecció dins de les possibilitats de cada cas (canvis del pany de la porta del domicili, canvi del número de telèfon, comprovació de trucades a la porta abans d'obrir, cites sempre en llocs públics i si pot ser acompanyada, contactes amb familiars, amics i veïns de confiança, mantenir el telèfon lliure i la trucada al 088 preparada, canvis d'itineraris evitant zones solitàries i apartades, etcètera).

- Acompanyar, si és necessari; atenant a les circumstàncies de cada cas es fa acompanyament al centre sanitari, al domicili, etcètera.

- Derivar al CAID i, segons el cas, a diferents serveis socials, sanitaris, jurídics, etcètera.

- Mantenir contacte telefònic periòdic per conèixer la situació; també es fa possible que la víctima pugui posar-se en contacte amb el servei, si ho necessita.

El cos de Mossos d'Esquadra rep les interlocutòries de mesures cautelars —les de prohibició d'apropament i comunicació, les de presó, entre d'altres— i les informatitza en una base de dades de caràcter general per a tot el cos.

En el cas de la Comissaria de L'Hospitalet, aquestes interlocutòries són comunicades a aquesta oficina perquè es faci el tractament oportú per protegir la víctima i per fer el seguiment del processat, com en el cas del control de sortides i entrades a centres penitenciaris. En aquest sentit, a la víctima se li explica el procediment i el caràcter de les mesures cautelars, cada una dins les seves peculiaritats.

Àrea municipal de seguretat ciutadana **Servei de la Guàrdia Urbana**

Per la proximitat de la Guàrdia Urbana amb el teixit social de la ciutat, aquest és el servei que cobreix en primera instància tot tipus de serveis relacionats amb la violència de gènere, compartits i coordinats amb altres cosos policials, sobretot amb el Cos de Mossos d'Esquadra.

Les actuacions més freqüents són:

- Serveis a requeriment de veïns per baralles i/o sorolls a l'interior del domicili.
- Serveis a requeriment de les víctimes en el seu domicili.
- Localització de víctimes al carrer (sense requeriment).
- Localització de baralles entre la víctima i l'agressor al carrer (sense requeriment).
- Trencament de mesures de protecció a la víctima.

Sovint és l'inici del circuit d'atenció a les víctimes de violència de gènere i, a

grans trets, els serveis que es desenvolupen pel que fa a la víctima són:

- Oferir el primer espai per rebre'n suport.
- Activar els serveis d'assistència sanitària.
- Valorar-ne les primeres necessitats.
- Facilitar a la víctima els trasllats i els acompanyaments als centres adients de caràcter sanitari i/o assistencial.

Sempre s'utilitza el CAID com a punt de referència.

En els casos de necessitat d'acolliment urgent en horari nocturn o festius, hi ha establerta una reserva de places amb el Centre Municipal d'Emergències.

De tots els serveis que s'hi presten, se n'instrueixen les primeres diligències policials i es lliuren al cos de Mossos d'Esquadra, tal com estableix el conveni de col·laboració establert entre el Departament de Justícia i Interior de la Generalitat i l'Ajuntament de L'Hospitalet, des d'on es fa el seguiment i control.

Operadors jurídics

Tutela judicial

A) Jutjats de violència sobre la dona

1. Els jutjats de violència sobre la dona poden conèixer en l'ordre penal, en tot cas de conformitat amb els procediments i els recursos previstos en la Llei d'enjudiciament criminal, dels supòsits següents:

a) De la instrucció dels processos per exigir responsabilitat penal pels delictes recollits en els títols del Codi penal relatius a homicidi, avortament, lesions, lesions al fetus, delictes contra la llibertat, delictes contra la integritat moral, contra la llibertat i indemnitat sexuals o qualsevol altre delicte comès amb violència o intimidació, sempre que s'hagin comès contra qui sigui o hagi estat la seva esposa, o dona que estigui o hagi estat lligada a l'autor per una relació d'afectivitat anàloga, fins i tot sense convivència, així com dels comesos sobre els descendents propis o de l'esposa o convivent, o sobre les persones menors o incapacitades que convisquin amb ell o que estiguin subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet de l'esposa o convivent, quan també s'hagi produït un acte de violència de gènere.

b) De la instrucció dels processos per exigir responsabilitat penal per qualsevol delicte contra els drets i deures familiars, quan la víctima sigui alguna de les persones assenyalades com a tals en l'apartat a.

c) De l'adopció de les corresponents ordres de protecció a les víctimes, sense perjudici de les competències atribuïdes al jutge de guàrdia.

d) Del coneixement i la decisió de les faltes que contenen els títols I i II del llibre III del Codi penal, quan la víctima sigui alguna de les persones assenyalades com a tals en la lletra l'apartat a.

2. Els jutjats de violència sobre la dona poden conèixer en l'ordre civil, en tot cas de conformitat amb els procediments i recursos previstos en la Llei d'enjudiciament civil, dels assumptes següents:

a) Els de filiació, maternitat i paternitat.

b) Els de nul·litat del matrimoni, separació i divorci.

c) Els que versin sobre relacions paternofilials.

d) Els que tinguin per objecte l'adopció o modificació de mesures de transcendència familiar.

e) Els que versin exclusivament sobre guarda i custòdia de fills i filles menors o sobre aliments reclamats per un progenitor contra l'altre en nom dels fills i les filles menors.

f) Els que versin sobre la necessitat d'assentiment en l'adopció.

g) Els que tinguin per objecte l'oposició a les resolucions administratives en matèria de protecció de menors.

En el partit judicial de L'Hospitalet de Llobregat el Jutjat d'Instrucció número 5 ha de conèixer dels assumptes competència del Jutjat de violència sobre la dona.

B) Jutjats d'instrucció en funcions de guàrdia

Els jutjats d'instrucció en funcions de guàrdia han de conèixer:

a) De la recepció i incoació, en el seu cas, dels processos corresponents als

atestats, les denúncies i les querelles que es presentin durant el temps de guàrdia; la realització de les primeres diligències d'instrucció criminal que resultin procedents, com les mesures cautelars de protecció a la víctima; l'adopció de les resolucions oportunes sobre la situació personal (que sigui conduït com a detingut davant presència judicial); la celebració dels judicis immediats de faltes previstos en la Llei d'enjudiciament criminal; la tramitació de les diligències urgents, i altres actuacions del títol III del llibre IV de la Llei d'enjudiciament criminal.

b) De la regularització de la situació personal de ser detingut per presumpta participació en un delictes competència dels jutjats de violència sobre la dona i la resolució de les ordres de protecció de les víctimes de violència de gènere, sempre que aquestes sol·licituds es presentin i els detinguts siguin posats a disposició judicial fora d'hores d'audiència dels jutjats de violència sobre la dona.

c) De l'adopció de l'ordre de protecció o de mesures urgents de l'article 13 de la Llei d'enjudiciament criminal que pugui adoptar el jutge del lloc de comissió dels fets dins l'àmbit de la Llei 1/2004, de 28 de desembre.

d) A més, qualsevol actuació de caràcter urgent o inaplaçable que la llei atribueix als jutjats de violència sobre la dona.

C) Ministeri Fiscal

El Ministeri Fiscal té com a funció principal promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets fonamentals i de l'interès públic. Tenint en compte això, en els assumptes de violència domèstica pot:

- Exercir les accions penals i civils contra l'agressor en cas de delictes i faltes.
- Sol·licitar mesures cautelars i diligències per esclarir els fets en els processos penals.
- Sol·licitar i recollir l'ordre de protecció de les víctimes de violència domèstica.
- Protegir les persones menors d'edat i les persones incapacitades. Així, si hi ha menors de edat o persones incapacitades, pot sol·licitar mesures de tipus civil a l'audiència de l'ordre de protecció.
- Requerir l'auxili de les autoritats i, en especial, de la Policia Judicial.

A la Secció de la Fiscalia contra la violència sobre la dona se li atribueixen les funcions següents:

- Intervenir en els procediments penals pels fets constitutius de delictes o faltes la competència dels quals sigui atribuïda als jutjats de violència sobre la dona.
- Intervenir directament en els processos civils la competència dels quals sigui atribuïda als jutjats de violència sobre la dona.

D) Assistència jurídica

Advocat o advocada i procurador o procuradora de la víctima

Les dones víctimes de violència de gènere que acreditin insuficiència de recursos per litigar, en els termes que estableix la Llei 1/1996, de 10 gener, d'assistència jurídica gratuïta, tenen dret a la defensa i representació gratuïtes per un advocat o advocada i un procurador o procuradora en tots els processos i procediments administratius que tinguin causa directa o indirecta en la violència patida. En aquests casos una mateixa direcció lletrada ha d'assumir la defensa de la víctima. Aquest dret també assisteix les persones drethavents en cas de defunció de la víctima. En tot cas, s'ha de garantir la defensa jurídica i especialitzada de manera immediata a totes les víctimes de violència de gènere que ho sol·licitin, sense perjudici que si posteriorment no se'ls reconeix el seu dret a l'assistència jurídica gratuïta, aquestes víctimes han d'abonar els honoraris meritats a l'advocat o advocada per la seva intervenció.

Igualment, els col·legis d'advocats han d'adoptar les mesures necessàries per a la designació urgent d'un lletrat o lletrada d'ofici en els procediments que se segueixin per violència de gènere.

Advocat o advocada i procurador o procuradora de la persona imputada

L'advocat o advocada designat per

a un assumpte ha d'atendre a la ciutadania diligentment i procurar-hi el contacte, així com amb el jutjat on hagi d'actuar.

Cal extremar aquesta diligència sempre que la persona es trobi privada de llibertat. En aquest cas, l'advocat o advocada ha de traslladar-se al més ràpidament possible al centre en què es trobi detinguda o empresonada.

L'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona compta amb un Servei d'assistència al detingut que s'encarrega tant de les designes particulars com de les d'ofici. Les designes d'ofici per a les persones detingudes o imputades de L'Hospitalet de Llobregat es fan del Torn d'ofici Penal General amb àmbit territorial de "Llobregat", on cada dia estan de guàrdia diferents advocats i advocades en aquest torn.

Medicina forense

El cos metge de metges forenses forma part del sistema judicial, i les seves funcions són les següents:

- Un cop obertes les diligències urgents (judici ràpid), i per ordre judicial, es procedeix a la visita mèdica per fer una valoració de les lesions, amb una descripció acurada del tipus de lesió, el mecanisme de producció i la regió afectada, així com si per curar les lesions s'ha necessitat una primera assistència o un tractament mèdic

o quirúrgic, extrem aquest que determinarà si es tracta d'una falta o d'un delictes.

- Posteriorment es valora la possibilitat de seqüeles físiques o psíquiques. Una altra funció és la valoració del dany psíquic en aquells casos de patiment crònic que requereixen un estudi psiquiàtric i psicològic segons els símptomes.

- Una vegada finalitzada la visita se'n fa un informe complet i es remet al jutjat per a la seva valoració en acte de judici. També es requereix la seva col·laboració per elaborar informes per assessorament dels jutges per fer valoracions psíquiques dins de l'àmbit civil.

Xarxa associativa de dones de la ciutat

Les associacions de dones de la ciutat tenen un paper important de participació en tots aquells aspectes que afecten el col·lectiu de dones i que, en el cas de la violència, es concreten en:

- Treball de sensibilització de les mateixes associades.
- Atenció a dones que manifesten aquesta problemàtica.
- Informació i sensibilització vers la població.
- Organització d'actes que facin referència a aquests aspectes.
- Organització de concentracions i manifestacions; elaboració de manifestos.

- Organització de campanyes d'informació i conscienciació vers la ciutadania.

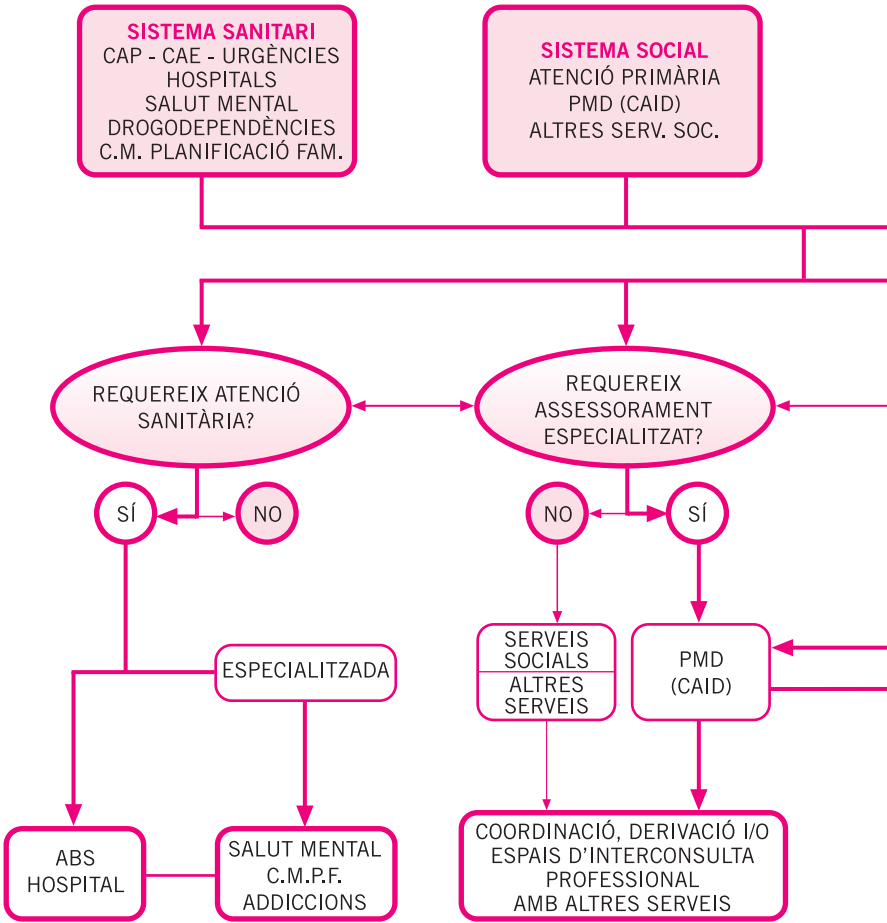
- Establiment de contactes amb el serveis públics d'atenció a les dones.

- Participació en el sistema d'avaluació del circuit.

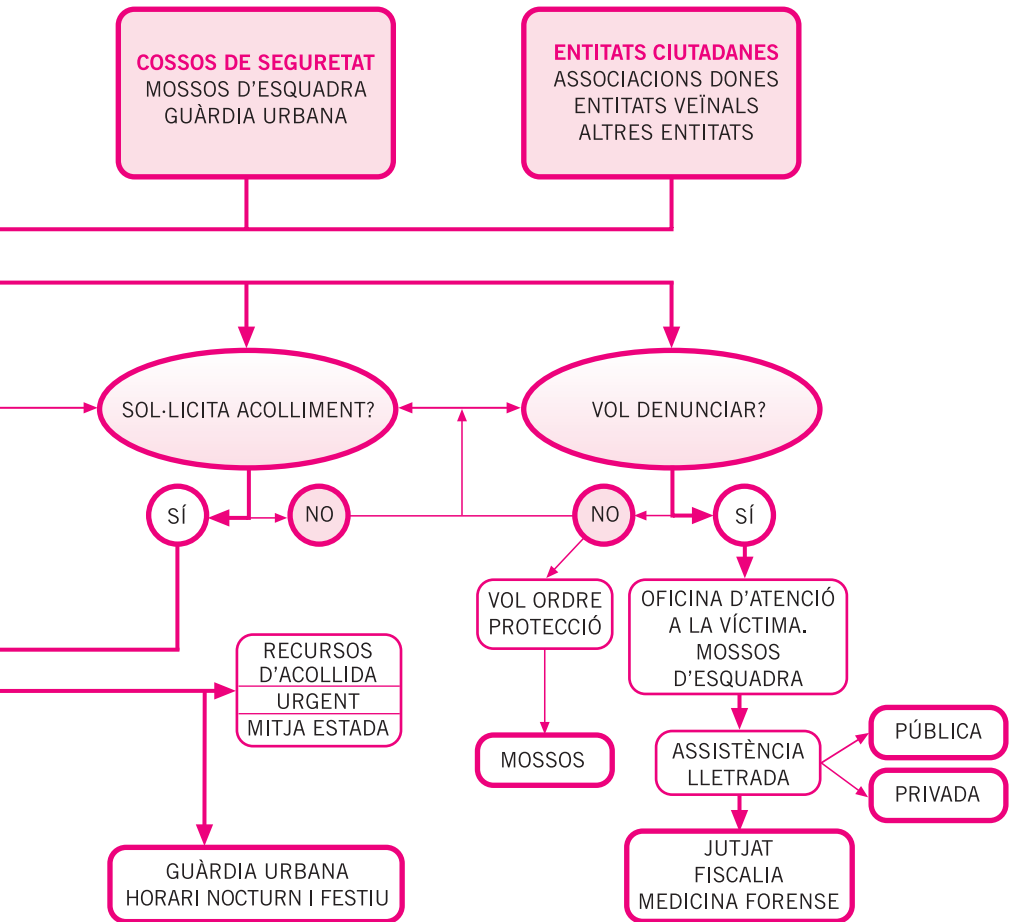
ESQUEMA CIRCUIT D'ATENCIÓ A DONES EN SITUACIÓ DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE A L'HOSPITALET

Canal

d'accès

7. PROPOSTA DEL PLA D'ACTUACIÓ INTEGRAL A LA CIUTAT A PARTIR DE 2006

Partint de les recomanacions de les institucions nacionals i internacionals, els criteris bàsics d'actuació que es proposen són:

A) Model integral d'intervenció

Partint del principi que les causes de la violència contra les dones són estructurals, la intervenció ha d'establir-se tenint en compte el conjunt de recursos. La detecció, la prevenció, la sensibilització, l'assistència i la recuperació de les dones afectades comporta la implicació dels diferents serveis locals d'institucions i col·lectius professionals, des d'una perspectiva globalitzadora.

B) Atenció específica que tingui en compte la diversitat de les dones afectades per la violència de gènere

El col·lectiu de dones afectades no presenta un perfil únic, sinó que en les variables sociodemogràfiques es dona una gran heterogeneïtat. Per tant, es fa necessari prestar atenció a les diferents situacions quant a edat, nivell cultural, nivell econòmic, estat de salut, origen, situació laboral, situació familiar, situació d'exclusió social i immigració, entre les variables més rellevants.

C) Coordinació transversal

Per tal de portar a terme els objectius de la Proposta d'actuació integral s'han de potenciar els instruments de

coordinació i cooperació entre els diferents sistemes públics. Aquest criteri també permet crear espais per reflexionar sobre l'experiència acumulada, compartir-la i per treballar en xarxa.

D) Diagnòstic de necessitats

És imprescindible incrementar i compartir dades fiables que facilitin l'avaluació de les necessitats i de les respostes generades. Potenciar els estudis i les investigacions que permetin aprofundir en el coneixement del problema és un altre eix primordial per al seu abordatge.

E) Participació del teixit associatiu

La implicació dels agents socials garanteix la possibilitat d'accedir a grups socials diversos, així com la diversificació d'estratègies i l'elaboració conjunta de programes específics.

Finalitats del Pla integral

1. Crear un sistema de coordinació periòdica per tal de facilitar, d'una banda, el registre i l'anàlisi de les dades, i d'altra, l'atenció integral a les dones afectades i el seguiment del circuit a la ciutat.
2. Desenvolupar programes d'actuació conjunts, tant en l'àmbit de la prevenció com en el de l'assistència.

Objectius generals

1. Potenciar els mecanismes de coordinació transversal entre els diferents

sistemes implicats en el tractament de la violència contra les dones, a fi d'afavorir-ne un abordatge global i valorar conjuntament l'adequació de les accions dutes a terme.

2. Garantir una atenció integral a les dones afectades per la violència de gènere i proporcionar els recursos adients a cada situació.

3. Aprofundir en el coneixement del problema mitjançant la dotació de mecanismes adients de registre, d'investigació i de documentació.

4. Promoure la sensibilització de la població general, dels diferents col·lectius professionals i dels agents socials sobre les causes i les conseqüències de la violència contra les dones, a fi d'afavorir-ne el rebuig i disminuir-ne la tolerància.

5. Desenvolupar estratègies específiques de prevenció per evitar els mecanismes que sustenten i fan possible la violència de gènere.

6. Promoure estratègies de prevenció de la violència de gènere des del sistema educatiu i afavorir l'anàlisi i la reflexió entorn als rols i als estereotips sexistes.

7. Dotar-se de sistemes i procediments d'avaluació que permetin valorar l'impacte de les accions realitzades.

Sistemes d'avaluació

A) Avaluació de la cobertura

- Nombre d'accions de prevenció i sensibilització realitzades i població a la qual s'han adreçat.
- Nombre de dones ateses i tipus d'atenció rebuda.

B) Avaluació dels resultats

- Memòria de caràcter anual en què es valori l'efectivitat de les accions realitzades en relació amb els objectius previstos.
- Anàlisi dels instruments, dels mitjans i dels recursos per desenvolupar les accions previstes.
- Seguiment de la situació en què es troben els dèficits que la comissió que ha elaborat el circuit va detectar el setembre de 2005.

8. ADRECES I TELÈFONS D'INTERÈS

- **Centre d'Atenció i Informació a la Dona**
Carrer de Santa Eulàlia, 101, baixos
Telèfon: 93 298 18 70

CENTRES DE SERVEIS SOCIALS

- **Serveis Socials Municipals de l'Ajuntament de L'Hospitalet**

Carrer de la Tecla Sala, 11, 1a planta
Telèfon: 93 402 99 92

- **Centre Municipal de Serveis Socials del Districte I**

Rambla de Just Oliveras, 23
Telèfon: 93 298 18 70

- **Centre Municipal de Serveis Socials del Districte II**

Ronda de la Torrassa, 105
Telèfon: 93 298 88 00

- **Centre Municipal de Serveis Socials del Districte III**

Avinguda del Metro, 18
Telèfon: 93 298 85 85

- **Centre Municipal de Serveis Socials dels Districtes IV i V**

Carrer d'Ibèria, 2
Telèfons: 93 438 05 77 i
93 438 06 37

- **Centre Municipal de Serveis Socials del Districte VI**

Rambla de la Marina, 342
Telèfons: 93 263 31 02 i
93 263 31 62

- **Centre Municipal de Serveis Socials del Districte VII**

Carrer dels Joncs, 10
Telèfon: 93 335 64 13

SERVEIS SANITARIS

- **Hospital Universitari de Bellvitge**

Carrer de la Feixa Llarga, s/n
Telèfon: 93 335 70 11
Telèfon d'Urgències: 93 260 75 75

- **Hospital General de L'Hospitalet**

Avinguda de Josep Molins, 29-41
Telèfon: 93 440 75 00,
extensió 3387

- **ABS Santa Eulàlia Sud**

Carer d'Amadeu Torner, 63, baixos
Telèfon: 93 263 33 90

- **ABS Can Serra**

Avinguda de Can Serra, bloc A, 53
Telèfon: 93 437 41 84

- **ABS Santa Eulàlia Nord**

Carrer de Jacint Verdaguer, 4-6
Telèfon: 93 432 95 70

- **ABS Pubilla Casas**

Plaça de la Bòbila, 1
Telèfons: 93 473 24 60 i
93 473 24 78

- **ABS Florida Nord**

Parc dels Ocellets, 4
Telèfon: 93 334 17 17

- **ABS Florida Sud**

Parc dels Ocellets, 4
Telèfon: 93 334 13 50

- **ABS Collblanc**

Carrer de la Creu Roja, 18
Telèfon: 93 447 07 80

- **ABS Centre**

Rambla de Just Oliveras, 50 (tocant al carrer de Lleida)
Telèfon: 93 337 55 54

- **ABS La Torrassa**

Ronda de la Torrassa, 151
Telèfon: 93 447 07 20

- **ABS Sanfeliu**

Carrer de l'Emigrant, 21-25
Telèfon: 93 261 09 00

- **ABS Rambla Marina**

Rambla de la Marina, 264-280
Telèfon: 93 263 12 65

- **ABS Bellvitge**

Carrer de l'Ermita, 66
Telèfon: 93 263 05 78

- **ABS Gornal**

Carrer de Carmen Amaya, 37-39
Telèfon: 93 336 51 14

- **Centre Municipal de Planificació Familiar**

Carrer de Juan de Toledo, 22
Telèfon: 93 260 00 34

- **Servei d'Atenció a les Drogodependències a la ciutat de L'Hospitalet**

Carrer de Santa Eulàlia, 22
Telèfon: 93 298 17 96

- **CAP Salut Mental - zona sud**

Carrer de Santiago Ramón y Cajal, 27
Telèfon: 93 432 18 92

- **CAP Salut Mental - zona nord**

Carrer de Ferran i Clua, 6
Telèfons: 93 334 54 58 i
93 334 54 16

COSSOS DE SEGURETAT

- **Guàrdia Urbana**

Carrer del Migdia, 5
Telèfons: 93 402 96 21

- **Mossos d'Esquadra. Oficina d'Atenció a la Víctima**

Carrer del Teide, 99-109
Telèfon: 93 413 13 00,
extensió 4591

JUTJATS

- **Jutjat de Primera Instància núm. 1 (Deganat)**

Avda. de Josep Tarradellas, 177-179
Telèfon: 93 402 41 05

- **Medicina forense**

Avda. de Josep Tarradellas, 177-179

- **Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya**
Avda. de Josep Tarradellas, 177-179

- **Jutjat de Violència de Gènere**
Jutjat d'Instrucció núm. 5
Avda. de Josep Tarradellas, 177-179
Telèfon: 93 402 41 51

- **Delegació de l'ICAB a L'Hospitalet**
Avda. de Josep Tarradellas, 177-179
Telèfon: 93 338 20 30

XARXA D'ENTITATS DE DONES

- **Associació de Dones de Sant Josep**
Carrer de Galvany, 13
Telèfon: 93 338 77 29

- **Associació Sociocultural Vivències**
Carrer de Campoamor, 62
Telèfon: 93 336 04 08

- **Grup de Dones de Santa Eulàlia**
Carrer de Josep Anselm Clavé, 24
Telèfon: 93 332 74 39

- **Grup de Dones de Can Serra**
Avda. de Can Serra (Casa de la Recon-
ciliació)
Telèfon: 93 437 18 40

- **Associació de Dones Vídues de L'Hospitalet**
Avda. de la Mare de Déu de Bellvitge,
190, entresolat
Telèfon: 93 335 04 70

- **Grup de Dones del Gornal**
Avda. de Carmen Amaya, 47 baixos
Telèfon: 93 263 31 15

- **Associació de Dones del Centre L'H**
Carrer de Sant Joan, 33
Telèfon: 93 338 64 72

- **Associació Eurodona**
Passeig dels Cirerers, 56-58 (Hotel
d'Entitats)
Telèfon: 93 338 79 15

- **Vocalia de dones de la Federació
d'Associacions de Veïns i Veïnes de
L'Hospitalet**
Carrer de Peníscola, 14, baixos
Telèfon: 93 438 59 38

- **Vocalia de dones de l'Associació de
Veïns i Veïnes de Sant Josep**
Carrer de l'Ebre, 18
Telèfon: 93 338 38 03

- **Associació Santa Eulàlia 2002**
Plaça dels Avis, s/n (Hotel d'Entitats)
Telèfon: 93 421 52 79

ALTRES TELÈFONS D'INTERÈS

- **Institut Català de les Dones**
Línia d'atenció a les dones en situació
de violència 900 900 120

- **Servei de Mediació (Generalitat de
Catalunya)**
Telèfon: 93 567 44 81

- Servei de Tramitació de Justícia Gratuïta (II·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona)

Telèfons: 93 567 19 83 i
93 567 19 87

- SAIER (Servei d'Atenció als Immigrants, Estrangers i Refugiats)

Telèfon: 93 423 78 28

- Delegació de l'II·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona a L'Hospitalet

Servei d'Orientació Jurídica (SOJ)

Servei de Tramitació de Justícia

Gratuïta (SERTRA)

Avda. de Josep Tarradellas, 177-179

(Edifici dels Jutjats)

08901 L'Hospitalet

Telèfon: 93 337 31 88

Fax: 93 261 04 42

Adreça electrònica:

hospitalet@icab.es

9. RELACIÓ DE LES PERSONES COMPONENTS DE LA COMISSIÓ DE TREBALL

Raquel Alonso i Clara Riera
ABS La Torrassa

Marifé Álvarez Rodríguez
ABS Santa Eulàlia Sud

Carmen Barroso Caro
Mossos d'Esquadra. Oficina d'Atenció
a la Víctima

Rosa María Carrasco
ABS Centre

Eugenia Castillo
Centre Municipal de Planificació
Familiar

Enrique J. Fernández Carrasco
Delegat de l'ICAB a L'Hospitalet

Dolors Fernández Navarro
Serveis Socials Municipals de l'Ajunta-
ment de L'Hospitalet

María Ángeles Fernández i Ester Furio
CAS Santa Eulàlia

Natàlia Fernández
Fiscalia del TSJC

Maite Flò i Maria Calero
Guàrdia Urbana

Ester Freixas
PASSIR de L'Hospitalet

Ana María Gómez i Pilar Rubio
Vocalia de dones de la Federació d'As-
sociacions de Veïns de L'Hospitalet

Sònia Gómez Martínez
ABS Pubilla Casas

Iluminada Guerrero Martín
Hospital General de L'Hospitalet

José Luis Ibáñez Pardos
Direcció del Consorci de l'ICSS

Teresa Jiménez Villarejo
Grup de Dones del Gornal

Gemma Martínez Estalella
Hospital Universitari de Bellvitge

Ana Nebot de Heras i Nuria Villanueva
Ferrer
ABS Florida Sud

Paca Oliveras
ABS Santa Eulàlia Nord

Ramona Rodríguez i María López Fer-
nández
Grup de Dones de Can Serra

Francisca Rodríguez
CAP Salut Mental - zona nord

María José Rubio Martín
ABS Can Serra

Carmen Serrano
CAP Salut Mental - zona sud

Ana María Taranilla
Jutjat de Violència de Gènere

Claudina Vidal i Dr. Bernal
Medicina forense

Coordinadora: Rosa Segarra García
Programa Municipal per a la Dona

Secretària: Montserrat Juan Ortega
Programa Municipal per a la Dona

www.l-h.es/caid

Generalitat
de Catalunya

Diputació

Barcelona

xarxa de municipis

Ajuntament de L'Hospitalet